

Tisdagen den
6 februari 1979

Tisdagen den 6 februari

Kl. 15.00

*Fyllnadsval till
utskott*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

TALMANNEN: Folkpartiets partigrupp har som suppleant i finans- och näringsutskotten under Rune Ångströms ledighet anmält hans ersättare Ulla Orring.

*Meddelande om
ändring i den preli-
minära tidsplanen*

Talmannen förklarade därefter vald till

suppleant i finansutskottet

Ulla Orring (fp)

suppleant i näringsutskottet

Ulla Orring (fp)

§ 2 Justerades protokollet för den 29 januari.

§ 3 Meddelande om ändring i den preliminära tidsplanen

TALMANNEN:

Då inga interpellations- och frågesvar anmälts till fredagen den 9 februari börjar bordläggningsplenium nämnda dag kl. 14.00 i stället för kl. 09.00.

§ 4 Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens kammare

Sedan jag utsetts till landshövding får jag härmed anhålla om entledigande såsom riksdagsledamot för Hallands län med verkan från februari månads utgång.

Stockholm den 6 februari 1979

Johannes Antonsson

Denna framställning bifölls av kammaren.

§ 5 Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Britt Mogård*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 13–18 februari.

Erforderlig ledighet beviljades.

Tisdagen den
6 februari 1979

*Om delegationen
för civil verksamhet
vid den militära
flygindustrin*

Talmannen anmälde att *Yvonne Hedvall* (m) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Britt Mogård*.

§ 6 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Med hänvisning till insänt läkarintyg anhåller jag härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 12 februari–den 12 mars 1979.

Stockholm den 6 februari 1979

Georg Åberg

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Gumvor Wallin* (fp) fr. o. m. den 12 februari skulle inträda som ersättare för *Georg Åberg* under hans ledighet från riksdagsmannauppgiftet.

§ 7 Om delegationen för civil verksamhet vid den militära flygindustrin

Industriministern *ERIK HUSS* erhöll ordet för att besvara *Nils Berndtsons* (vpk) den 25 januari anmälda fråga, 1978/79:305, och anförde:

Herr talman! Regeringen har den 21 december 1978 bemyndigat mig att tillkalla en delegation för beredning av frågor om civilt utnyttjande av flygindustriella resurser. *Nils Berndtson* har frågat mig vilka direktiv och vilken sammansättning som denna delegation avses att få.

Direktiv för delegationen är f. n. under tryckning och kommer att distribueras till riksdagen inom kort. I direktiven konstateras att anskaffningen av nästa attackflygssystem kommer att kräva minskade insatser av främst utvecklingspersonal i flygindustrin. Därför uppdras det åt en särskild delegation att i samverkan med berörda företag och fackliga organisationer undersöka möjligheterna för berörd personal till civil sysselsättning både inom och utom flygindustrins ram. Delegationen skall därvid i första hand undersöka vilka möjligheter till civil sysselsättning som finns inom flygindustrins ram och i vilken mån statliga insatser är nödvändiga för att sådan sysselsättning skall komma till stånd. Därutöver skall delegationen tillsammans med berörda myndigheter och organisationer undersöka möjligheterna till utvecklingsprojekt inom andra områden, som bedöms vara angelägna för samhället. Särskilt nämns att delegationen bör undersöka möjligheterna att via den offentliga upphandlingen möjliggöra större projekt med betydande inslag av teknisk utveckling.

Beslut om sammansättning av delegationen har fattats av mig. Delegationen kommer att ledas av generaldirektören för televerket *Tony Hagström*, och i delegationen ingår i övrigt generaldirektören för styrelsen för teknisk utveckling *Sigvard Tomner*, två företagsledare, nämligen bankdirektör

---

*Om delegationen
för civil verksamhet
vid den militära
flygindustrin*

Morgan Abrahamsson, Svenska Handelsbanken, och direktör Gösta Bystedt, AB Electrolux, samt ombudsman Arne Angelöf, Svenska metallindustriarbetareförbundet, tekn. dr Martin Fehrm, Civilingenjörskörbundet, och ingenjör Benn Ottoson, Industrijänstemannaförbundet. Därutöver kommer att till kommittén knytas som sakkunniga eller experter representanter för bl. a. berörda lokala intressenter samt vissa departement och myndigheter.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Försummelserna i fråga om planering för civil produktion för militärindustrin har framträtt tydligt i diskussionerna om den framtida flygplanstillverkningen – B3LA-debatten har i det avscendet varit belysande. För dessa försummelser bär både statsmakterna och företagsledningen vid Saab-Scania ansvar. Det är skrämmande att det enda alternativ till fortsatt tillverkning av militära flygplan som man ställt upp är arbetslöshet för arbetare och tjänstemän.

Problemen har naturligtvis inte kommit som en blix från klar himmel. Under hela 1970-talet har man kunnat förutse att behov av annan produktion skulle uppstå. Tyvärr har inga verkliga ansträngningar gjorts för att främja civil produktion vid Saab-Scania.

Varje steg i rätt riktning – även om det är litet – skall naturligtvis noteras. Detta gäller bl. a. konstaterandena i regeringens kommuniké den 22 december 1978, där det sägs att "oavsett val av inriktning av attackflygansskaffning uppstår omställningsproblem för den militära flygindustrin" och vidare att "det är viktigt att ingen tid förloras vad avser förberedelserna för sådana åtgärder".

Men det har dröjt med beskeden om vilka direktiv och vilken sammansättning den aviserade kommittén skulle få. Detta har skapat oro bland de anställda. Det är mot den bakgrunden jag har ställt min fråga till industriministern, och jag vill nu tacka för svaret.

Tyvärr måste jag säga att svaret andas en alltför passiv hållning med tanke på att det här handlar om ett mycket stort problem. Industriministern använder formuleringar som "i vilken mån statliga insatser är nödvändiga för att sådan sysselsättning skall komma till stånd". Men statliga insatser är nödvändiga, herr Huss! Och när det gäller delegationens sammansättning måste man beklaga att de lokala intressena, särskilt de fackliga, tydligen kommer att engageras endast indirekt. Enligt min mening måste detta arbete bedrivas så nära ritbordet och verkstadsgolvet som det över huvud taget är möjligt, och därför anser jag det naturligt att de fackliga organisationerna på företaget får representation i kommittén. Anser inte industriministern att det är befogat med representanter för de lokala fackliga organisationerna i en sådan här utredning?

Jag har pekat på försummelserna i fråga om planeringen för civil produktion, och också regeringen säger att det är viktigt att ingen tid förloras. Mot den bakgrunden är det nödvändigt att utredningsarbetet nu bedrivs med stor snabbhet. Jag vill därför fråga: Vilken tidsram anser industriministern

Tisdagen den
6 februari 1979

*Om delegationen
för civil verksamhet
vid den militära
flygindustrin*

bör gälla för detta arbete?

Med tanke på denna frågas stora betydelse vill jag slutligen fråga, om regeringen är beredd att gå vidare – utöver åtgärden att tillsätta denna kommitté – och medverka till att ett program och ett planeringsarbete för civil alternativproduktion i större skala, som kan ta över resurser från militärindustrin, kommer till stånd.

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Enligt min mening är det initiativ som nu tagits tillräckligt i nuvarande läge.

Jag vill vidare bestrida Nils Berndtsons påstående att regeringen tar lätt på dessa problem och att vi inte är på det klara med om statliga insatser behövs. Vi är på det klara med detta, men i vilken utsträckning insatserna behövs kommer ju att framgå genom delegationens arbete.

Vad beträffar frågan om representation för lokala intressenter, särskilt de lokala facken, förhåller det sig så att vi har talat med de tre berörda organisationerna Metall, SIF och Civilingenjörskörbundet. Var och en av dessa har fått välja hur de vill låta sig representeras. Det har på det sättet blivit en ganska stor delegation med sju personer. Jag tror inte det vore lyckligt för arbetet, om man skulle mycket utvidga representationen. Vi har emellertid angivit att lokala intressenter bör anlitas som experter och sakkunniga, och jag syftar då både på de berörda kommunerna Linköping och Trollhättan, på de berörda facken och naturligtvis på de berörda företagen. Jag tror detta är ett smidigt sätt att lösa frågan om representationen, så att man bevarar arbetsdugligheten inom delegationen samtidigt som man säkrar de behövliga lokala kontakterna och informationerna.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Jag tror att det ändå är klokt om regeringen försöker sätta sig in i totalsituationen för en kommun som Linköping, där 20 % av sysselsättningen och 40 % av industrissysselsättningen baseras på militär verksamhet. Där behövs rejäla satsningar på civil produktion. Man måste ändå anse att staten bör ha både skyldighet och intresse när det gäller att gå in aktivt, skyldighet mot arbetare och tjänstemän som har gjort sina arbetsinsatser för att förverkliga statliga beslut och också mot en kommun vars planering i hög grad dikterats av statliga intressen och beslut. Staten bör också ha intresse av att gå in för att tillvarata de väldiga resurser som i dag är bundna till militära uppgifter. I dessa avseenden tycker jag att regeringens åtgärder är för passiva. Man försöker att nödortligt så att säga fylla upp med civila alternativ, men enligt min mening bör man ha en framförhållning och en god planering på det här området.

Industriministern sade ingenting om tidsramen, och här vill jag upprepa min fråga.

Förordas en direkt representation för de vid Saab-Scania AB anställda, behöver ju detta inte innebära ett underkännande av den sakkunskap som finns i delegationen. Det är viktigt att man tillvaratar de erfarenheter och

kunskaper som finns hos dem som direkt arbetar i ett sådant företag. En lärdom av Lucasarbetarnas verksamhet i England var just att arbetarna själva kom med de viktiga uppslagen om alternativ produktion.

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Jag kan inte på nuvarande stadium bestämt ange någon tidsram, eftersom denna blir beroende av delegationens analyser och dess arbete. Men jag vill framhålla att det inte är fråga om en så att säga absolut tidsram, utan i direktiven, som inom kort kommer från trycket, anges att delegationens förslag bör redovisas fortlöpande. Man kan alltså snabbt komma med delförslag.

*Om tidpunkten
för proposition
med anledning av
personvals- och
valkretsutredningens
betänkande*

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om tidpunkten för proposition med anledning av personvals- och valkretsutredningens betänkande

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Knut Wachtmeisters* (m) den 24 januari anmälda fråga, 1978/79:300, och anförde:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser att avlämna någon proposition rörande personalval och valkretsindelning till vårriksdagen.

I januari 1978 avlämnades betänkandet (SOU 1977:94) Personval och valkretsindelning. Betänkandet innehåller förslag till olika ändringar i vallagen. Ändringarna innebär ett förstärkt inslag av personal i vårt valsystem och dessutom en ny valkretsindelning för riksdagsvalen. Betänkandet har remissbehandlats. Remisstiden gick ut den 1 oktober 1978.

Beträffande remissutfallet kan för dagen ges följande mycket kortfattade redovisning.

Förslaget om ökat inslag av personal har bemötts avvaktande, från en del håll kritiskt. En majoritet av dem som har uttalat sig anser att några förändringar inte kan företas utan ytterligare utredning. Frågor som anses kräva närmare belysning är t. ex. konsekvenserna för de kommunala valen samt effekten på arbetet under valrörelsen. Några instanser kritiserar också förslaget från mer tekniska utgångspunkter.

När det gäller valkretsindelningen uttalas från många håll en allmän sympati för utredningens ståndpunkt att valkretsarna inte skall vara för stora. När man kommer till utredningens konkreta förslag om hur man skall åstadkomma mindre valkretsar i de olika områdena visar det sig emellertid att meningarna är mer delade. De länsstyrelser och kommuner som berörs direkt av ändringarna beträffande Stockholmsområdet och Göteborg är övervägande tveksamma eller avvisande till utredningens förslag. Reaktionen på förslaget rörande Malmöhus län är mer positiv. Men också på den punkten förekommer uttalanden som går ut på att ytterligare överväganden måste

Tisdagen den
6 februari 1979

*Om tidpunkten
för proposition
med anledning av
personvals- och
valkretsutredning-
ens betänkande*

föregå beslut i frågan.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om vilka beslut den fortsatta beredningen inom regeringskansliet kan föranleda. Frågan bör också bli föremål för överläggningar mellan partierna.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka justitieministern för svaret på min fråga. Jag är inte särskilt förvånad över det relativt negativa beskedet. Den preliminära propositionsförteckningen innehöll visserligen en proposition om ändring av vallagen, men den gällde andra, mindre betydelsefulla reformer.

Av de två reformer som personvals- och valkretsutredningen arbetat med under åren 1974–1977 är enligt min uppfattning ändringen av valkretsarna den viktigaste och också den lättaste att genomföra. Inte minst betydelsefullt är det att avskaffa Fyrstadskretsen i Malmöhus län.

Redan för fem år sedan, när konstitutionsutskottet behandlade en motion om valkretsändring i Malmöhus län, förutsatte utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande att en sådan ändring skulle kunna ske redan till 1976 års val. Som bekant blev det inte så, och inte heller till årets val blir det någon ändring.

Läggs det inte någon proposition till vårriksdagen finns det en liten men dock risk att det blir en socialdemokratisk regering som kommer med förslag om en ny valkretsindelning. Detta kan medföra att vi får en modell med femmannavalkretsar som riktmärke, vilket för med sig två stora nackdelar.

1. I så fall räcker inte de nuvarande 39 utjämningsmandaten till. För att öka antalet utjämningsmandat fordras grundlagsändring. Då uppskjuts reformen ytterligare i tre år.

2. Femmandatsalternativet med 54 valkretsar i stället för nuvarande 28 eller utredningsförslagets 34 medför att några av de mindre partierna inte kommer att bli representerade i alla valkretsar. Detta är definitivt inte tillfredsställande ur demokratisk synpunkt.

Jag konstaterar alltså att svaret på min fråga blev undvikande. Jag kan till nöds ha förståelse för att regeringen tvekar när det gäller personvalsreformen eftersom remissinstansernas yttranden varit ganska motsägelsefulla. Men man måste väl ändå i februari månad ha klart för sig om det skall bli någon proposition senast i april, så att vårriksdagen kan fatta beslut i frågan.

Min följdfråga måste då bli om regeringen och justitieministern kan tänka sig att lägga en proposition om enbart valkretsindelningen. Och om jag inte kan få svar på den frågan heller vore jag tacksam att få veta när justitieministern räknar med att kunna ta ställning till om det blir en proposition i vår eller ej.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Det är naturligtvis så att de båda frågor som behandlas i det framlagda betänkandet har ett visst samband. Frågan om personval kan sägas

---

*Om tidpunkten
för proposition
med anledning av
personvals- och
valkretsutredning-
ens betänkande*

vara överordnad, eftersom ett ökat inslag därav får följderna också för hur valkretsindelningen bör göras. Det är därför det i första hand fordras ett övervägande beträffande betänkandet i dess helhet. Och ställning måste tas till om det skall föranleda ytterligare utredning.

Men jag är medveten om att valkretsindelningen i Malmöhus län från vissa utgångspunkter är mindre ändamålsenlig, och det är också klart, som jag nämnde i mitt svar, att på den punkten fick utredningsförslaget det mest positiva mottagandet under remissbehandlingen.

Vad jag för dagen kan säga är att det inte är osannolikt att man i den ena eller den andra formen relativt snart bör gå vidare med den frågan. Det är emellertid viktigt att en sådan lösning blir godtagbar för de lokala organisationerna och de myndigheter som berörs, och detta kommer att beaktas vid ärendets fortsatta behandling inom regeringskansliet. Så mycket är emellertid klart att det inte är möjligt att framlägga någon proposition till vårriksdagen.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tycker inte att sambandet mellan personvalsreformen och valkretsindelningen är av så hög dignitet att man inte skulle kunna föreslå enbart en reform av valkretsindelningen, alltså utan att det också läggs fram ett förslag om ökat inslag av personval.

Det är beklagligt att regeringen uppenbarligen inte har ambitionen och kanske inte heller kraften att genomföra en hel del av de reformer som säkerligen hade kommit till stånd, om trepartiregeringen hade kunnat sitta kvar. Jag tänker då inte bara på valkretsindelningen utan också på frågor som läroplanen för grundskolan och förtroendemannalagen. I det senare fallet förefaller tveksamhet råda om huruvida man hinner lägga fram en proposition, trots att den i stort sett var klar redan i höstas. Jag tänker vidare på lagen om enskilda skolor och på sophämningslagen. Propositionen i det sistnämnda ärendet, som är ett viktigt steg bort från en växande byråkrati, har aviserats till april-maj. Under sådana förhållanden måste naturligtvis stora ansträngningar göras för att ett beslut i frågan skall kunna fattas av riksdagen under våren.

Justitieministern gav nu det klara beskedet att det, även om han tyckte att en ändring relativt snart kunde ske i Malmöhus län, under inga förhållanden skulle kunna fattas något beslut av riksdagen under våren. Jag beklagar denna inställning mycket och hoppas att justitieministern tänker om på denna punkt. I så fall skulle vi kanske ändå kunna få en sådan reform i Malmöhus län som vi har väntat på i många år.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
6 februari 1979

Om den s. k. skrifvarverkstaden vid Hinseberg

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöU ordet för att besvara *Jörn Svenssons* (vpk) den 23 januari anmälda fråga, 1978/79:297, och anförde:

Herr talman! Mot bakgrund av att kriminalvårdsstyrelsen stoppat en s. k. skrifvarverkstad, som två stipendiater under hösten 1978 har bedrivit på kriminalvårdsanstalten i Hinseberg, har Jörn Svensson frågat mig om jag ämnar se till att denna verksamhet får fortsätta.

Enligt gällande bestämmelser beslutar vid riksanstalt styresmannen om de besök av utomstående som utgör en förutsättning för en verksamhet av förevarande slag. Av 29 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt framgår att intagen får ta emot besök i den utsträckning det lämpligen kan ske. Det ankommer således på styresmannen att med beaktande bl. a. av anstaltens personella och lokalmässiga resurser bedöma om och i vilken omfattning besök till viss intagen eller grupp av intagna kan komma till stånd. Kriminalvårdsstyrelsen har emellertid en allmän befogenhet att ändra vad tjänsteman inom kriminalvården har beslutat med stöd av lagen om kriminalvård i anstalt.

Beslut av kriminalvårdsstyrelsen kan överklagas till kammarrätt eller i vissa fall regeringen. Det ingår däremot inte i mina befogenheter som ledamot av regeringen att i annat fall ompröva ett enskilt beslut som har fattats av kriminalvårdsstyrelsen eller tjänsteman inom kriminalvården.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Det var emellertid ett klenat svar, såsom det rimligtvis måste bli när man försöker försvara en i grunden dålig sak.

Varför förbjöds denna skrifvarverkstad på Hinseberg? Såvitt jag förstår stämmer inte detta förbud med av riksdagen givna riktlinjer för kriminalpolitiken och kulturpolitiken.

För det första: Det är ytterst viktigt, att grupper av socialt och kulturellt utslagna kan återvinna rätten till sitt språk. Det är viktigt som studieträning och som led i en känslomässig rehabilitering och nydaning liksom det också direkt stärker människans möjligheter att praktiskt ta sig fram i samhället. Av vilken anledning godtar då regeringen att man berövar de intagna vid Hinseberg en sådan möjlighet?

För det andra: Klienten måste i all terapeutisk verksamhet kunna uttrycka sig i en rak kommunikation också beträffande kontroversiella och smärtsamma förhållanden och erfarenheter. Att så att säga få skriva av sig kan därvid vara av stort värde. Rehabilitering och terapi blir ju verkningslösa, om man skulle begränsa alla uttrycksmedel till harmlösa eller intetsägande former, som enbart avgörs av disciplinära synpunkter.

För det tredje: Att skriva är att dokumentera – att delge andra sina subjektiva erfarenheter. För ovanlighetens skull hade den här skrifvarverkstaden gett internerna möjlighet att själva beskriva, inte bara bli beskrivna och analyserade av andra människor. Varje förnuftig människa inser att en

sådan dokumentation hade kunnat vara av stort intresse för behandlings- och rehabiliteringsarbetet inom kriminalvårdssektorn. Man frågar sig: Vad är det egentligen kriminalvårdsstyrelsen vill uppnå genom att stänga skri- varverkstaden? Är detta en signal till en ny sorts kriminalpolitik?

Justitieministern söker nu liksom undvika sakfrågan genom att angripa den från en strikt formalistisk synpunkt. Jag känner mycket väl till att justitieministern inte är formell överprövningsinstans för beslut av denna art, så undervisningen gentemot mig i det avseendet är i och för sig obehövlig. Men vi skall inte glömma att en medlem av regeringen inom sitt ämnesområde har konstitutionellt ansvar för att se till att ärenden inom den sektorn handläggs av ämbetsverken på ett sådant sätt att det står i överensstämmelse med av riksdagen givna riktlinjer.

Jag skulle därför vilja ställa en rent politisk – icke en juridisk och formell – fråga: I vilket avseende står kriminalvårdsstyrelsens förbud mot skri- varverkstaden på Hinseberg i överensstämmelse med de kriminalpolitiska och kulturpolitiska riktlinjer som riksdagen har givit? Var i dessa riktlinjer kan man finna stöd för att det är riktigt att utfärda ett sådant här förbud?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talmän! Jag har från kriminalvårdsstyrelsen inhämtat att beslutet att avbryta verksamheten på skri- varverkstaden vid Hinseberg grundade sig på det förhållandet att verksamheten enligt kriminalvårdsstyrelsens och anstaltsledningens uppfattning kommit att få alltför stor omfattning tidsmässigt och att den koncentrerats till en allt mindre grupp intagna. Verksamhetens omfattning och inriktning medförde enligt styrelsen att anstaltsledningen inte ansåg sig ha möjlighet att följa verksamheten i den utsträckning som man anser nödvändig med hänsyn till ordning och säkerhet inom anstalten.

Själv anser jag att fritidsverksamheten utgör ett mycket viktigt led i arbetet på att i möjlig mån utforma kriminalvården i anstalt på ett sådant sätt att de intagnas anpassning i samhället främjas och att skadliga följder av frihetsberövandet motverkas. Det är därför av stort värde om verksamheten kan understödjas även av organ och enskilda utanför anstalten i den mån praktiska förutsättningar föreligger. Det var också så att denna verksamhet från början understöddes av kriminalvårdsstyrelsen liksom av BRÅ. Men som jag redan har framhållit fick verksamheten en helt annan omfattning i tiden och en annan inriktning än vad som ursprungligen hade överenskommit mellan kriminalvårdsstyrelsen, anstaltsledningen och stipendiaterna, och den blev alltför resurskrävande för anstaltens del. Det är denna bedömning som anstaltsledningen liksom kriminalvårdsstyrelsen har att göra enligt lagen om kriminalvård i anstalt.

Jag anser alltså att den bedömning som har gjorts av kriminalvårdsstyrelsen är täckt av de befogenheter styrelsen har enligt lag. Jag har inte ansett att det som förevarit utgör någon anledning att utfärda ändrade föreskrifter.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är litet svårt med den här skillnaden mellan juridik och politik. Vi diskuterar här politiskt och från en parlamentarisk grundval. Vi diskuterar inte från en formaljuridisk grundval. Det är skillnaden.

Till att börja med fäste jag mig vid att justitieministern uteslutande åberopar anstaltsledningens bedömning. Men om en minister skall avgöra huruvida ett ämbetsverk handlar i enlighet med riksdagens givna politiska föreskrifter skulle jag knappast tro att det räcker med att inhämta uppfattningar från den instans som så att säga kan ifrågasättas här ha handlat felaktigt, utan då bör man själv skaffa sig en närmare bild av vad som faktiskt har skett.

Frågan gäller ju inte huruvida de speciella former i vilka verksamheten bedrivs kunde leda till vissa problem, utan frågan gäller: Var verksamheten som sådan någonting gynnsamt och bra som man borde understödja eller var den det inte? Om verksamheten var någonting bra borde man ju ha sett till att den kunde bedrivas under former som var förenliga med de disciplinära krav och ordningskrav som av olika skäl måste ställas när det gäller den här typen av institutioner.

Dessutom vill jag säga att man kanske kunde ha kommit till resultatet att det här inte bara var fråga om någon sorts allmän fritidsverksamhet, utan det kanske var något som hade kunnat infogats i vissa delar av den ordinarie verksamheten, exempelvis med en terapeutisk motivering, därför att det verkade i rehabiliterande riktning och stod i överensstämmelse med den anda för rehabiliteringen som normalt skall gälla.

Det verkar som om justitieministern här, liksom över huvud taget, inte ställer den politiska frågan, om detta var riktigt och någonting som var bra och i överensstämmelse med de riktlinjer som riksdagen har beslutat om för kriminalvårdspolitiken och kulturpolitiken. Jag vill återigen fråga: Stämmer verksamheten vid skri-varverkstaden överens med dessa riktlinjer, eller gör den det inte?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag har redan antytt att jag tycker att i och för sig var detta ett bra förslag, om det höll sig inom rimliga gränser.

Jörn Svensson frågade om det som har hänt stämmer med vad som är förutsättningen för kriminalpolitiken. Då vill jag i min tur fråga Jörn Svensson: Vad är det som gör att det *inte* stämmer? Stipendiaterna har fått bidrag och tillåtits att vara med. Mot uppgifterna att det inte går att få obegränsat tidsutrymme och medverkan vid anstalten gör Jörn Svensson gällande att det borde stipendiaterna ha fått, varför det därmed har begåtts ett fel. Jag har ingen anledning att säga att vad som gjorts inte är riktigt, om jag inte också vet i vilket avseende det skulle vara fel.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Nej, herr jurist, den taktiken lyckas inte!

Det är för det första inte jag som skall svara, utan det är justitieministern som skall svara på min fråga *om förbudet stämmer*. Det är det jag hela tiden frågat om, och det vill jag ha ett svar på. Stämmer förbudet med de riktlinjer som är givna av riksdagen i den av riksdagen beslutade kriminalvårds- och kulturpolitiken?

Frågan är om det nu var så, att i vissa praktiska former ledde den här verksamheten till problem. Jag påstår inte att kriminalvårdsstyrelsen hade rätt i det, utan jag anser att den bara använder detta som ett skäl. Men *om* nu kriminalvårdsstyrelsen hade rätt här, skulle då den rimliga politiska slutsatsen vara att vi skall förbjuda alltihop? Är det den slutsats man måste dra? Är det justitieministerns uppfattning att det var korrekt att dra den slutsatsen?

Om det nu står i de riktlinjer för kulturpolitiken som 1974 beslutades av riksdagen att man bl. a. skall ge människor möjlighet till egen skapande aktivitet och främja kontakt mellan människor samt att kulturpolitiken skall utformas med hänsyn till eftersatta gruppers erfarenheter och behov, hade det inte då varit skäl att försvara den här verksamheten i stället för att godta att den förbjuds helt och hållet?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jörn Svensson talar som om detta vore en verksamhet som hade förbjudits, men den har faktiskt pågått under ganska lång period, och det är en omfattande tid som under den perioden har tagits i anspråk för denna verksamhet. Det stämmer alltså inte om man säger att det här är fråga om ett handlande som har gjort att man inte har utnyttjat denna möjlighet, eftersom sådan verksamhet har förekommit men avbrutits när anstaltsledningen och kriminalvårdsstyrelsen bedömt saken så, att man inte kunde avsätta mera tid för den. Om Jörn Svensson ser efter hur mycket tid som man har ägnat åt detta, kommer Jörn Svensson att finna att det är en inte oväsentlig tid.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är ju möjligt att justitieministern på den sidan har rätt, men det är inte det vi diskuterar. Vad vi diskuterar är: Kommer den här typen av verksamhet att bedrivas i fortsättningen? Eller är kriminalvårdsstyrelsens förbud och beslutet att verksamheten skall upphöra någonting som skall vara normgivande för framtiden, så att den här typen av verksamhet skall så att säga hindras från att förekomma på våra kriminalvårdsanstalter i fortsättningen? Det är sakens politiska sida.

Jag förmodar att justitieministern känner till riktlinjerna inte bara för kriminalvårdspolitiken, som är hans speciella gebit som minister, utan också för kulturpolitiken, där det speciellt anges hur viktigt det är att just eftersatta grupper – till vilka dessa utslagna som i stor utsträckning hamnar på fängvårdsanstalterna hör – får den här typen av möjligheter. Då frågar jag mig

Tisdagen den
6 februari 1979

*Om den s. k. skri-
varverkstaden vid
Hinseberg*

hur ett upphörande av sådan här verksamhet kan stå i överensstämmelse med de riktlinjerna.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Nu talar Jörn Svensson som om det rådde totalt förbud för verksamhet av den här karaktären. Det är inte fråga om det. Det är det konkreta projektet, vilket pågått under avsevärd tid, som har avbrutits och slutförts. Men det innebär inte att det finns något förbud mot verksamhet av denna typ.

Jag vill gärna säga att jag har inte alls den uppfattningen att verksamhet av denna typ är felaktig. Tvärtom är jag ense med Jörn Svensson om att sådant här skall utnyttjas. Men man måste hålla det inom rimliga gränser, så att det kan hanteras inom anstalterna.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Nu fick jag åtminstone något litet besked om justitieministerns principiella politiska ställning i frågan, som han har att ta likmätigt sitt ministeransvar inför riksdagen.

Det här är inte bara en fråga om hur man skall tolka förbudet, utan det är också en fråga om hur det här speciella förbudet kommer att uppfattas. Jag förstår att justitieministern inte är motståndare till sådan här verksamhet – det har jag heller aldrig direkt gjort gällande. Men man avbryter en pågående verksamhet, ser till att den tar slut, i stället för att diskutera att ge den former som kanske hade varit fullt förenliga med förhållandena och reglerna i övrigt på anstalten. Det borde ha varit möjligt att diskutera detta, eftersom verksamheten tidigare kunnat godkännas och, såvitt jag förstår, kunnat försiggå i överensstämmelse med sådana regler. Skulle det inte ha varit möjligt? Ser inte justitieministern, inte minst som gammal tryckfrihetsexpert, en fara i den reaktion som kan komma när verksamhet av det här befrämjansvärda slaget direkt förbjuds?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag vill ytterligare understryka att det inte är fråga om ett förbud mot verksamhet av den här karaktären. Det är just denna undersökning, vilken pågått under så pass lång tid, som kriminalvårdsstyrelsen funnit böra avslutas just därför att den tar för lång tid i anspråk för att anstalten skall kunna bemästra den.

Jag vill gärna deklarerat att jag är glad åt att Jörn Svensson förstår att jag inte är motståndare till yttrandefrihet vid anstalterna, men det är ju fråga om de praktiska möjligheterna att hantera sådana här saker.

När Jörn Svensson säger att han nu fått svar på sin fråga vill jag påpeka att Jörn Svensson ursprungligen frågade just om verksamheten vid Hinseberg. Hans fråga gällde inte verksamhet av denna typ. Beträffande verksamheten av denna typ tror jag vi kan vara ganska ense.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är trots allt, herr justitieminister, en skillnad mellan att inte vara motståndare till någonting och att vara anhängare av att någonting bra befrämjas och får en given plats i det speciella rehabiliteringssammanhang där det kan ge positiva effekter, vilket denna verksamhet uppenbarligen har givit. Jag menar att det måste ge ett märkligt intryck om man, i stället för att göra den här typen av skapande verksamhet till ett mer kontinuerligt, regelmässigt inslag i rehabiliteringsarbetet, avbryter någonting som redan fanns med hänvisning till att det inte gick att förena med vissa praktiska och disciplinära regler.

Man borde kunna undersöka möjligheterna att ge verksamheten en sådan utformning att den faktiskt kunde förenas med dessa regler. Jag vågar påstå att om den här verksamheten har pågått under så lång tid som det nu har sagts, tyder det klart och tydligt på att man hade kunnat lösa den praktiska frågan i stället för att som nu, genom att få verksamheten att upphöra, skapa både missförstånd och negativa effekter för rehabiliteringen.

Jag vill sluta med en sista fråga: Avser justitieministern att i enlighet med de kriminalpolitiska mål som riksdagen har föreslagit verka för att sådan här verksamhet återupptas på Hinseberg eller upptas även på andra anstalter?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Jag tror inte att det finns någon annan mening hos kriminalvårdsstyrelsen än att man skall tillåta sådan verksamhet som aktiverar de intagna under fritiden, som medför att de får motta besök och som gör att de kan bättre anpassas och att anstaltsvistelsen inte blir så svår. Kriminalvårdsstyrelsen har inte någon annan uppfattning än att man skall göra detta i all den mån som resurserna medger. Jag har inte någon anledning att särskilt understryka för kriminalvårdsstyrelsen det lämpliga i att man har sådan verksamhet på anstalterna, för det är styrelsen fullt medveten om.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Låt mig då bara till sist konstatera att justitieministern tror att kriminalvårdsstyrelsen har fullt klart för sig vilka riktlinjer som riksdagen har givit. Det tror jag också att kriminalvårdsstyrelsen har. Det är fråga om kriminalvårdsstyrelsens vilja att tillämpa dem, och det är den jag betvivlar. Jag ser ett uttryck för det berättigade i mina tvivel i det som här har förekommit.

Jag tycker också att justitieministern som ministeriellt ansvarig för kriminalvården i landet gärna kunde ge någon påstötning åt de ämbetsverk som står under hans departement. Det kan behövas – f. ö. inte bara när det gäller justitiedepartementet utan också när det gäller andra departement. Jag tror inte att det räcker med en så passiv attityd att man bara tror att ämbetsverken sköter sig och följer riksdagens beslut. Så är det dess värre inte. Ämbetsverken följer ibland tyvärr sina egna lagar. Det är en ministers och och ett parlaments sak att se till att de inte utvecklar någon självständig politik,

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om den s. k. skriv-
varverkstaden vid
Hinseberg*

inte ger efter för andra tendenser än de som ligger i riksdagens riktlinjer och beslut.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om minoritetsreglerna i aktiebolagslagen

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Nils Åslings* (c) den 29 januari anmälda fråga, 1978/79:309, och antörde:

Herr talman! Mot bakgrund av beslutet om Volvos avtal med Norge har Nils Åsling frågat mig om jag har för avsikt att pröva frågan om en sådan ändring av aktiebolagslagen att en minoritet på stämma i en del nu gällande avseenden inte skall kunna träffa avgörande beslut mot majoritetens uppfattning.

Aktiebolagslagen bygger på principen att bestämmanderätten i ett aktiebolag tillkommer den eller dem som har majoriteten av rösterna. För att förhindra maktmissbruk från majoritetens sida innehåller lagen en rad regler till skydd för en minoritet av aktieägarna.

Bland reglerna om minoritetsskydd finns bestämmelser om att det i vissa fall krävs kvalificerad majoritet för beslut på bolagsstämma. Sålunda måste ett beslut om ändring av bolagsordningen för att bli giltigt biträdas av aktieägare med två tredjedelar såväl av de avgivna rösterna som av de aktier som är företrädna vid stämman. I speciella fall krävs ännu större majoritet.

Reglerna om ändring av bolagsordningen förenklades med införandet av den nuvarande aktiebolagslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1977 (prop. 1975:103 s. 245 ff). Syftet var att underlätta erforderliga omläggningar av ett bolags verksamhet och organisation. Ändringarna innebar bl. a. att kravet på kvalificerad majoritet sänktes. Det ansågs dock inte att man helt kunde avskaffa reglerna om kvalificerad majoritet. På denna punkt var riksdagen enig.

Den nya aktiebolagslagen har inte varit i kraft mer än drygt två år. Enligt min mening finns det inte tillräckliga skäl att nu på nytt ta upp frågan om utformningen av minoritetsskyddet vid ändring av bolagsordningen. På sikt kan det emellertid finnas anledning att överväga en översyn av aktiebolagslagstiftningen, bl. a. mot bakgrund av utvecklingen när det gäller löntagarnas medbestämmande.

NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Jag vill inledningsvis betona att jag med min fråga inte har avsett att på något sätt klandra den betydande grupp aktieägare i Volvo som inte ansåg sig kunna acceptera Norgeavtalet. Jag har med min fråga närmast velat ta upp en principdiskussion, huruvida aktiebolagslagen kan anses ändamålsenlig i

sammanhang där angelägna ändringar i ett företags organisation har föreslagits.

I propositionen 1975:103, som justitieministern hänvisar till i sitt svar, förs en motsvarande diskussion, som på sitt sätt förutser situationer som den Norgeavtalet skapade. I den utredning som föregick propositionen hade frågan om minoritetsskyddet vid en ändring av bolagsordningen ägnats stort intresse. De former som tidigare gällde karakteriserades av utredningen som "statiska, otidsenliga och opraktiska", och med anledning därav föreslog utredningen de bestämmelser om två tredjedels majoritet som nu gäller. Det intressanta i sammanhanget är att det ansvariga statsrådet i sin kommentar i propositionen framhöll att det i och för sig skulle kunna övervägas att helt slopa reglerna om att kvalificerad majoritet krävs för ändring i bolagsordningen.

Som minoritetsskydd är bestämmelser om den kvalificerade majoriteten ganska bräcklig, eftersom den endast skyddar minoriteter av viss storlek. År 1975 nöjde man sig emellertid med utredningens förslag, bl. a. under hänvisning till önskvärdheten av viss konformitet med våra nordiska grannländer.

Oavsett hur nordiskt industriellt samarbete kan komma att utformas ger det spruckna Norgeavtalet onekligen anledning till frågan om aktiebolagslagen är ändamålsenlig i sin nuvarande utformning. Är avvägningen mellan skydd för minoritetsintressen och möjligheten för företagsledningarna att träffa affärsmissiga beslut den rimliga? Frågan skulle enligt min uppfattning förtjäna en närmare analys. Den analysen bör kunna komma till stånd i samband med den översyn av aktiebolagslagen som justitieministern i varje fall på sikt anser böra ske.

Jag ber ännu en gång att få tacka för det positiva svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om bemanningen av Söderarms sjöräddningsstation

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM erhöll ordet för att besvara Åke Wictorssons (s) den 29 januari anmälda fråga, 1978/79:307, och anförde:

Herr talman! Åke Wictorsson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att Söderarms sjöräddningsstation kan fylla sina viktiga funktioner.

Sjöfartsverkets behov av personal för verksamheten på Söderarm som fyrplats upphörde med fyrens automatisering den 1 september 1978. Uppgifterna inom sjöräddningen och sjöövervakningen vid fyrplatsen har emellertid ansetts vara av så stor betydelse att personal har bibehållits även efter automatiseringen. Behovet av sjöräddning och sjöövervakning är större under sommarhalvåret än under vintern, främst beroende på fritidsbåtstrafiken. För att fylla behovet vintertid är stationen bemannad med fem

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om bemanningen
av Söderarms
sjöräddningsstation*

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om bemanningen
av Söderarms
sjöräddningsstation*

personer. Under sommaren kommer sjöfartsverket att ge sjöräddningsstationen ytterligare resurser. Verket avser att placera en lätt sjöräddningsbåt i området med särskild bemanning. Särskilda medel har i årets budgetproposition föreslagits för att tillgodose bl. a. detta behov inom sjöräddningen på olika platser.

Jag anser att det är väsentligt och positivt att sjöfartsverket har en flexibel organisation och att resurserna kan anpassas till det behov som finns.

ÅKE WICTORSSON (s):

Herr talman! Tack, fru kommunikationsminister, för att jag har fått svar på min fråga!

Svaret innehåller en bekräftelse på att regeringen inte kommer att ändra på den bemanningsplan som sjöfartsverket har fastlagt.

Söderarm har som sjöövervakningsstation ett strategiskt läge i ett område med en intensivt växande trafik av fritidsbåtar och nyttofartyg. Från sjöräddningssynpunkt är en etablerad övervakningsstation som har en besättning med mångårig erfarenhet av hav och skärgård en ovärderlig tillgång. På grund av den kraftigt ökade småbåtstrafiken och fritidsboendet i skärgården är det angeläget att Söderarm kan hållas bemannad fullt ut.

Under 1978 besvarade Söderarm på PR-radion 882 anrop, varav 42 initierade direkta sjöräddningsinsatser, medan 840 förebyggde sjöräddning. I nyttotrafiken besvarades 528 anrop. Under oktober 1977-mars 1978 tog stationen emot 191 anrop, 50 anrop per månad bara under februari-mars. På PR-radion var det under samma tid 138 anrop.

Söderarm har radarövervakning över trafiken omkring Söderarm. Kustbevakning och försvar får uppgifter om iakttagna kränkningar av skyddsområden och fiskegränser. Därtill kommer den betydelse som en effektiv övervakning fyller från naturvårdssynpunkt.

Med den reducering av personalen till fem man vintertid som nu genomförts kan en effektiv radiospaning under natten inte upprätthållas. Samtidigt försvårar man bemanningen av sjöräddningsbåten under den svåraste delen av året.

Erfarenhet av och lokalkännedom om skärgårdsområdet är en av de viktigaste förutsättningarna hos personalen på en effektiv sjöräddningsstation. Om man på detta sätt vintertid reducerar personalen på Söderarm och sommartid får förstärkningar med ovan personal, sänks effektivitetsnivån betydligt på de insatser som Söderarm kan göra.

Mot denna bakgrund är det oacceptabelt att den beslutade reduceringen av personalstyrkan genomförs.

Säkerhet och trygghet till havs får inte enbart vara en fråga om pengar. Men om man ser på sjöräddningen från ekonomisk synpunkt, finner man att genomsnittskostnaden för ett enda onödigt larm är drygt 16 000 kr. Med denna siffra som utgångspunkt finner man att Söderarm bara under 1978 har sparat in 2 milj. kr. åt samhället.

Mot denna bakgrund borde man kunna ompröva beslutet om bemanningen på Söderarm. Till detta skall också läggas de regionalpolitiska

synpunkterna. Vi borde kunna vara överens om att detta är så viktiga frågor att man inte bör se snävt ekonomiskt på dem. Det är ju sant det som fyrmästaren på Söderarm har sagt i en tidningsintervju: "Inte faen kan apparater i Norrköping ersätta oss!"

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Låt oss, herr Wictorsson, först vara överens om vad reduktionen egentligen innebär. Före automatiseringen bemannades stationen med sju personer. Efter automatiseringen, som alltså ger möjligheter till en betydande personalinskränkning, har man vintertid behållit fem man. Sommartid kommer ytterligare personal att tilldelas området.

*Om bemanningen
av Söderarms
sjöräddningsstation*

Arbetsuppgifterna vid sjöräddningsstationen består huvudsakligen av radio- och radarpassning, viss optisk utkik och utryckning med båt. Radiopassningen skall utföras i samma utsträckning året runt. Under de tider då radiopassningen inte kan utföras i Söderarm överförs passningen till Simpnäs eller Furusund. Under inga omständigheter kommer man i nu aktuellt område att vara utan radiopassning. Radarpassningen kommer att ske i ungefär samma utsträckning som hitills. Möjlighet finns även här att överföra passningen till närliggande stationer. Den optiska utkiken bör kunna ske i samma omfattning som nu. Vid utryckning utnyttjar man lotskutter, som sommartid kompletteras med lättare sjöräddningsbåt för i första hand fritidsbåtstrafikens behov. Då har man, som jag sade i mitt svar, särskild bemanning.

Det finns enligt min mening inte någon anledning att tro att det på grund av den lilla reduktion som har ägt rum skulle uppstå problem för Söderarms sjöräddningsstation att fylla sina viktiga funktioner.

ÅKE WICTORSSON (s):

Herr talman! Med detta uttalande från kommunikationsministern skulle man våga sig på sammanfattningen att en personalreduktion med två man från sju, vilket är ungefär 30 %, saknar all betydelse för effektiviteten på Söderarms sjöövervakningsstation. Låt mig då, fru kommunikationsminister, ta detta som ett löfte från regeringen, att den garanterar Söderarm oförändrad effektivitet när det gäller bevakning, radiospaning och bemanning av sjöräddningsbåten, eftersom det var detta min fråga och mitt inlägg gällde.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar anser jag att sjöfartsverket har en flexibel organisation och att resurserna anpassats till de behov som föreligger. F. n. finns det alltså från min sida inte någon anledning att ifrågasätta sjöfartsverkets bedömning av de behov som föreligger i fråga om Söderarm.

Tisdagen den
6 februari 1979

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om saknade cyp-
rioters öde*

ÅKE WICTORSSON (s):

Herr talman! Jag är beredd att skriva under på att det är viktigt att sjöfartsverket har en flexibel organisation. Men, fru kommunikationsminister, trots allt anser jag det vara ännu väsentligare att vi har en effektivt fungerande sjöräddning.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Meddelande om interpellationssvar

1978/79:123 om det s. k. båtfolket

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Jag vill anmäla att jag kommit överens med Bertil Måbrink att hans interpellation nr 123 om det s. k. båtfolket kommer att besvaras den 26 februari.

§ 13 Om saknade cyprioters öde

Utrikesministern HANS BLIX erhöll ordet för att besvara *Nils Hjorths* (s) den 16 januari anmälda fråga, 1978/79:282, och anförde:

Herr talman! Nils Hjorth har frågat om det vid mitt officiella besök i Grekland den 28–30 november eller i samband med den turkiske premiärministerns besök i Stockholm i december förra året gavs några besked i positiv riktning för att underlätta ett klarläggande av de försvunna cypriaternas öde.

Nils Hjorth har vidare frågat om det enligt min mening finns några utsikter att genom FN:s försorg upprätta ett arbetsdugligt undersökningsorgan och vad Sverige kan göra för att påskynda en lösning.

När jag den 27 november förra året besvarade en fråga av Nils Hjorth rörande de saknade cypriotererna framhöll jag att direkta förhandlingar mellan de båda befolkningsgrupperna på Cypern enligt vår mening utgör nyckeln till en lösning av Cypernproblemet i dess helhet. Jag sade också att jag trodde att sådana förhandlingar skulle underlätta arbetet på att få till stånd ett klarläggande av de saknade cyprioterernas öde. Jag nämnde vidare att man från stormaktshåll tagit nya initiativ för att få i gång de interkommunala samtalen. Härutöver kan jag i dag tillägga att ingående diskussioner nyligen kommit i gång mellan företrädare för de båda befolkningsgrupperna och FN:s generalsekreterare i syfte att nå en snar överenskommelse om förhandlingarnas återupptagande under FN:s överinseende.

De samtal som jag i slutet av förra året hade med medlemmar av den grekiska och den turkiska regeringen i Cypernfrågan kretsade av naturliga skäl i stor utsträckning kring frågan om de politiska förutsättningarna för ett återupptagande av de interkommunala samtalen och för en lösning av

Cypernproblemet i dess helhet.

I frågan om upprättande genom FN:s försorg av ett undersökningsorgan för de saknade cyprioter är situationen oförändrat låst, eftersom oenigheten mellan de båda befolkningsgruppernas företrädare om organets sammansättning och beslutsprocedur fortfarande består. Någon möjlighet för Sverige att direkt medverka till en lösning av denna fråga föreligger inte. Jag vill dock nämna att vi i FN väddat till parterna att under generalsekreterarens medverkan återuppta samtalen om saknade personer på Cypern.

NILS HJORTH (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga.

Vid en debatt i riksdagen den 27 november förra året och som svar på min fråga om åtgärder för att klarlägga de saknade cyprioters öde framhöll utrikesministern att han skulle få möjlighet att diskutera frågan med representanter för både Grekland och Turkiet. Eftersom jag självfallet gärna ville veta hur dessa samtal utföll och om någon ljusning i det fastlåsta läget kunde skönjas, ställde jag ett par följdfrågor.

Cypernfrågan har ju diskuterats i Förenta nationerna. Och nyligen såg jag i en tidningsnotis att både grekcyprioter och turkcyprioter gått med på att återuppta förhandlingar om Cyperns framtid. Enligt planen, som stöds av USA och Storbritannien, skall en federal stat skapas och grek- och turkcyprioter skall få var sin relativt självständiga region i denna federation. Det är väl detta som utrikesministern omnämner i sitt svar när han säger att "ingående diskussioner nyligen kommit i gång mellan företrädare för de båda befolkningsgrupperna och FN:s generalsekreterare i syfte att nå en snar överenskommelse om förhandlingarnas återupptagande". Saken är alltså bara inne i det begynnande skedet, såvitt jag förstår, och det är väl inte värt att vara alltför optimistisk denna gång heller. Det torde ta lång tid innan någon form av överenskommelse kan träffas.

Under åren efter de dramatiska händelserna 1974 har Cypernfrågan många gånger diskuterats i internationella organ. Man har antagit resolutioner där man har beklagat den turkiska invasionen och utropandet av en separat federal stat, man har yrkat på trupptillbakadragande och flyktingars återvändande osv. De kontakter som ägt rum har dock inte lett till någonting, och den undersökningskommission som tillsattes efter överenskommelsen i februari 1977 har ej fungerat, då enighet inte kunnat erås om kommissionens mandat. Jag skulle därför vilja fråga utrikesministern, när han tror att förhandlingarna kan komma i gång igen. De tidigare har ju inte lett till någonting, och därför är det angeläget att man denna gång lyckas få de bägge parterna till förhandlingsbordet för att komma överens om det mandat som en eventuell undersökningskommission kan ha.

De anhöriga till de många saknade vet fortfarande inte om deras fäder och makar är i livet eller var de befinner sig. Det har orsakat svåra lidanden och personliga tragedier. Därför har jag ansett att det är nödvändigt att bryta ut den här lilla frågan, som är mycket viktig för de berörda, i väntan på det stora

Tisdagen den
6 februari 1979

Om saknade cyprioters öde

problemets lösning. Jag hoppas verkligen att Sverige kan göra någonting för att skynda på den lösningen.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Nils Hjorth och jag är naturligtvis helt eniga om att göra allt vad vi kan för att bistå i fråga om ett uppklarande av de försvunna cyprioternas öde. Jag tror för min del att denna fråga är en av de känsligaste som ingår i komplexet av politiska och humanitära problem kring Cypern, och därför är det också väsentligt att vi, liksom andra, inriktar oss på hela den cypriotiska frågan. Nils Hjorth frågade mig vilken grad av optimism jag känner inför de diskussioner som nu förs i FN. Det är naturligtvis svårt att precisera någonting sådant. Många tentativa kontakter har förekommit mellan parterna, och det har ofta visat sig finnas svårigheter. Ändå är det, tycker jag, ett uppmuntrande tecken att parterna i FN och under medverkan av generalsekreteraren har kunnat komma så pass långt att de diskuterar en relativt konkret plan. Vad Nils Hjorth sade om dess innehåll – tanken på en federation mellan de två delarna och en konstitution av ganska komplicerad art – är alldeles riktigt, men parterna har ännu inte kommit överens om att sätta sig ned och konkret diskutera detta.

Jag vill tillägga att jag både vid mina samtal med Turkiets premiärminister och utrikesminister här i Stockholm och vid mina samtal nere i Aten givetvis förhörde mig om deras åsikter om utsikterna till att parterna skulle komma samman och varmt uppmanade dem att göra vad som stod i deras makt därvidlag.

NILS HJORTH (s):

Herr talman! Jag tackar för det ytterligare svar som jag har fått på mina frågor. Ur humanitär synpunkt är det ju brådskande att verkligen ta itu med de saknade personernas öde. Jag förstår att det kan vara en känslig fråga för parterna, och kanske är det inte så lätt att bryta ut den som jag hade hoppats. Ändå tycker man att den skulle vara enklare att klara än hela frågan om en eventuell uppdelning av Cypern inom en federal stat.

Det är glädjande att man har börjat diskutera en plan igen. Men man har ju lärt sig av det tidigare skedet att det kanske inte blir så lätt den här gången heller.

Jag beklagar att Sverige inte har någon direkt möjlighet att medverka. Men Sverige är medlem av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, och i sitt frågesvar den 27 november förra året sade utrikesministern att en rapport från den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna på Cypern behandlades inom Europarådets ministerkommitté. Jag vill därför fråga utrikesministern hur den behandlingen har utvecklats och om inte Sverige i denna kommission skulle kunna uträtta någonting. Den här frågan om de försvunna personernas öde gäller nämligen mänskliga rättigheter.

Utrikesministern HANS BLIX:

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om förhållandena
i Uruguay*

Herr talman! Frågan har länge varit före i den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Helt nyligen har ett beslut fattats om att man inte längre skall hemlighålla den rapport som har sammanställts av kommissionen för de mänskliga rättigheterna; den kommer att frisläppas den 31 augusti 1979. Samtidigt frisläpps de turkiska invändningarna i ett memorandum. Parterna uppmanas också att återuppta de interkommunala samtalen.

Denna resolution antogs av Europarådets ministrars ställföreträdarkommitté; 14 röstade för, ingen emot och 4 avstod. Sverige, Österrike, Liechtenstein och Turkiet avstod, medan Grekland och Cypern inte deltog i omröstningen.

Skälet till att vi avstod i voteringen var att vi ansåg att resolutionen inte stod i riktigt bra harmoni med de procedurer som den europeiska rättighetskonventionen föreskriver. Den borde ha stipulerat ett direkt offentliggörande av rapporten och innefattat en uppmaning till parterna i målet – dvs. staterna, inte de interkommunala delarna – om åtgärder.

Sverige avstod alltså i slutomgången, men resolutionen gick igenom, och där sägs också att ministerkommittén därmed anser sig ha slutgiltigt skilt sig från frågan.

NILS HJORTH (s):

Herr talman! Jag förstår att vårt land inte kan göra så mycket åt denna fråga. Men jag vill ändå sluta den här lilla debatten med att uttala förhoppningen att regeringen tar vara på alla möjligheter i olika internationella organ för att försöka påskynda en lösning av denna angelägna fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om förhållandena i Uruguay

Utrikesministern HANS BLIX erhöll ordet för att besvara *Gertrud Sigurdssens* (s) den 30 januari anmälda fråga, 1978/79:310, och anförde:

Herr talman! Gertrud Sigurdssen har ställt följande frågor till mig:

1. Är regeringen villig att delta i en ökad internationell opinionsbildning om förhållandena i Uruguay, exempelvis genom att vid det kommande mötet i februari i Genève med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna kräva att en särskild arbetsgrupp tillsätts för Uruguay?

2. Är regeringen vidare beredd att i FN och i andra sammanhang under det internationella barnåret brännmärka Uruguays militärer för deras omänskliga politik, som inte minst drabbar barnen till de politiskt förföljda, och kräva att dessa familjer får motta hjälp från humanitära organisationer?

Som svar på dessa frågor vill jag anföra följande.

Svåra kränkningar av de mänskliga rättigheterna sker sedan flera år tillbaka i Uruguay. Det är angeläget att dessa förhållanden uppmärksammas, och

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om förhållandena
i Uruguay*

regeringen är beredd att medverka till att detta sker. Ett tillfälle härtill erbjuder sig, som fru Sigurdsen nämner, när FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna inom kort sammanträder i Genève.

Jag vill erinra om att kommissionen varje år behandlar situationen i vissa länder, där uppgifter föreligger om grova och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vid kommissionens session förra året behandlades situationen i nio sådana länder, och ett av dem var Uruguay. Vi räknar med att situationen i Uruguay även i år kommer upp till behandling. Som fru Sigurdsen vet är det, till följd av förfarandets konfidentiella natur, inte möjligt att utåt redovisa den diskussion som förekommer och de beslut som fattas. Det säger sig dock självt att Sverige, när Uruguay behandlas i kommissionen, kommer att driva kravet på att respekten för de mänskliga rättigheterna i Uruguay återställs. Att – såsom skedde i fråga om Chile – tillsätta en särskild arbetsgrupp för att rapportera om utvecklingen i landet kan vara en effektiv metod, men först diskussionerna i kommissionen kan visa vad som är möjligt att uppnå.

Regeringen är medveten om att det är i det närmaste omöjligt att nå fram med humanitär hjälp i form av pengar, kläder eller andra förnödenheter till familjerna till de politiska fångarna i Uruguay, och vi finner detta förhållande upprörande. Det är självfallet väsentligt att sådana hjälpinsatser får genomföras och regeringen är beredd att i olika internationella sammanhang understryka betydelsen härav. Att även barn blir lidande av politisk förföljelse är ohyggligt och bör fördömas vare sig det inträffar under det internationella barnåret eller vid någon annan tidpunkt.

GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

”Den latinamerikanska kontinentens tortyrkammare”, har det sagts om Uruguay. Det är ingen revolutionär organisation som har myntat det uttrycket utan det kommer från USA:s senat. Vi har genom Amnesty rapporter oerhörda vittnesbörd om hur tortyr förekommer i fängelserna i Uruguay. Jag hade i dag på morgonen ett samtal med en medborgare från Uruguay, som för två månader sedan kom från landet, och han kan vittna om att Amnestys rapporter om tortyr verkligen är sanna. Jag skulle kunna ge åtskilliga exempel på de grymheter som förekommer i detta land.

Vi kan inte störta diktaturer, men vi kan hjälpa till att bryta tystnaden och vara opinionsbildare när det gäller att uppmärksamma förhållandena i olika länder. Tyvärr har tystnaden varit rätt stor om situationen i Uruguay. Jag noterar med tacksamhet att utrikesministern i sitt svar säger att regeringen är beredd att medverka till att förhållandena i Uruguay skall uppmärksammas.

Militärens slagord i Uruguay är ”Ordning och säkerhet för framsteg”. Men ordningen har blivit kadaverdisciplin, säkerheten obefintlig och framstegen tillbakagång. Landet är också ekonomiskt bankrutt. Människor har mycket dåliga levnadsförhållanden.

Tortyren är, som jag konstaterade, ett vidrigt kapitel. Man använder de

mest brutala metoder när det gäller att utöva påverkan på människor. I många andra länder skjuter man och mördar människor, men alla rapporter om det som förekommer i Uruguay talar om att man kanske inte skjuter eller mördar människor, men man låter dem långsamt dö. Det finns alltså en alldeles speciell inriktning på tortyren här.

Jag konstaterar också att utrikesministern tycker det kan vara ett bra exempel att tillsätta en arbetsgrupp, men han säger att först skall diskussionerna i kommissionen äga rum. Det förvånar mig att man inte kan ta ställning till förslaget innan dess. Sverige stödde i höstas i FN ett italienskt förslag till en resolution om att man skulle använda detta instrument mera i fortsättningen – att tillsätta arbetsgrupper i olika sammanhang. Sverige har på ett föredömligt sätt varit aktivt när det gäller att uttala sig beträffande Chile, och jag vill därför fråga utrikesministern: Kan man förvänta sig att den svenska regeringen i FN aktualiserar frågan via en resolution om en arbetsgrupp som skall utreda förhållandena i Uruguay?

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Gertrud Sigurdsen har tydligen en aning missuppfattat vad jag sagt i svaret. Det är inte så att vi vill passivt avvakta vad diskussionerna i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna kan ge vid handen, utan vi kommer naturligtvis att aktivt delta i dessa.

Vi tycker att det är en bra idé att tillsätta en arbetsgrupp, och det jag sade i det sammanhanget var att diskussionerna kommer att visa om vi når tillräcklig enighet om en sådan lösning. Vi är ju inte ensamma i kommissionen, och alla de 32 stater som deltar i den är inte lika entusiastiska för att kraftfullt driva dessa frågor och att tillsätta nya organ. Men vad på oss ankommer, skall vi ställa oss positiva till det. Skulle det inte lyckas att åstadkomma någon bra mekanism inom ramen för kommissionen, får vi givetvis överväga vilka initiativ vi kan behöva ta i FN, ensamma eller tillsammans med andra.

GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Jag är tacksam för dessa klarlägganden från utrikesministern. Jag tror nämligen att det är mycket viktigt att Sverige fortsätter sin internationella solidaritetspolitik och uppmärksammar sådana här angelägna frågor, där det gäller att opinionsmässigt eller på annat sätt komma till rätta med de kränkningar mot de mänskliga rättigheterna som förekommer.

Låt mig sedan något kommentera slutet av utrikesministerns svar, eftersom jag inte hann göra det i mitt första inlägg. Såsom svaret i den delen är formulerat kan man få intrycket att jag med min fråga skulle ha gjort gällande att vi bör syssla med en fråga av den här typen bara när det är internationellt barnår. Det anförs i svaret att vi bör agera också vid andra tidpunkter, och jag instämmer naturligtvis i detta. Men lika väl som vi under det internationella kvinnoåret 1975 speciellt aktualiserade frågor som gällde kvinnornas situation, både i industriländer och i u-länder, så tycker jag det är viktigt att vi också tar vara på tillfället att under det internationella barnåret särskilt

aktualisera frågor som rör barnen i världen. Uruguay har ju dessutom som medlem i Förenta nationerna varit med om beslutet att 1979 skulle vara det internationella barnåret. Det är alltså mot den bakgrunden jag har velat fästa uppmärksamheten på att vi skall ta vara på möjligheterna att under dessa olika "år" aktualisera relevanta frågor.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om Sveriges anslutning till Europarådets sociala stadga

Utrikesministern HANS BLIX erhöll ordet för att besvara *Kurt Hugossons* (s) den 20 december anmälda interpellation, 1978/79:122, och anförde:

Herr talman! Kurt Hugosson har i sin interpellation ställt följande frågor till mig:

1. När beräknar regeringen kunna ratificera de punkter av stadgan som Sverige fortfarande icke är anslutet till, men som vi med hänsyn till nuvarande lagstiftning skulle vara beredda godkänna? Beräknas någon åtgärd kunna vidtas före 1979 års val?

2. Är regeringen beredd lämna sin representant i Europarådets ministerkommitté kraftfulla instruktioner, som går ut på att stödja och vidareutveckla den parlamentariska församlingens förslag till revision av den sociala stadgan enligt rekommendation 839?

Efter samråd med chefen för socialdepartementet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet vill jag som svar på dessa frågor anföra följande.

Den europeiska sociala stadgan öppnades för undertecknande den 18 oktober 1961. Sverige hörde till de stater som samma dag undertecknade stadgan. Den trädde i kraft den 26 februari 1965, sedan den ratificerats av fem stater, bland dem Sverige. F. n. är elva av Europarådets medlemsstater anslutna till stadgan.

En stat som biträder stadgan behöver inte godta alla dess bestämmelser. Det räcker med att staten förklarar sig bunden av ett visst minimiantal av artiklarna eller punkterna i stadgan. När Sverige ratificerade stadgan år 1962, förklarade vi oss inte vilja bli bundna av stadgans bestämmelser på 13 olika punkter. På några av dessa punkter rörde det sig om bestämmelser som inte stämde överens med svenska regler eller principer. På andra punkter rörde det sig om frågor, som i Sverige regleras genom överenskommelser mellan parterna på arbetsmarknaden och där regeringen av principiella skäl inte ville göra några bindande åtaganden.

Regeringen håller just nu på att undersöka i vad mån det är möjligt att utsträcka Sveriges åtaganden till att omfatta också vissa av de stadganden som undantogs vid ratifikationen år 1962. För att få underlag för denna bedömning har vi begärt yttranden från arbetsmarknadens organisationer. Vi räknar med att vi nu kan avstå från vissa av de förbehåll som gjordes vid ratifikationen. Ett definitivt ställningstagande i denna fråga torde kunna komma till stånd före sommaren.

I interpellationen hänvisar Kurt Hugosson också till Europarådets parlamentariska församlings rekommendation nr 839. I denna rekommendation förordar församlingen en revision av den sociala stadgan i syfte att göra denna till ett mera effektivt instrument till skydd för de ekonomiska och sociala rättigheterna. Rekommendationen tar sikte på att stärka de rättigheter som redan nu behandlas i stadgan, att tillfoga nya rättigheter och att effektivisera systemet för övervakning av att staterna fullgör sina åtaganden enligt stadgan. Rekommendationen behandlas nu inom Europarådets ministerkommitté. Regeringen har inom Europarådet uttalat sig för tanken på en revision av den sociala stadgan. Vi anser det önskvärt att stärka och utveckla både de rättigheter som skyddas genom konventionen och systemet för kontroll av staternas handlande. Vi kommer även under ärendets fortsatta behandling i ministerkommittén att ställa oss positiva till grundtankarna i församlingens rekommendation.

Samtidigt tror jag att det i många fall kommer att visa sig svårt att efter mönster av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna göra de ekonomiska och sociala rättigheterna till föremål för enskilda klagomål och domstolsprövning. I stor utsträckning innebär de ekonomiska och sociala rättigheterna att de olika staterna accepterar att uppställa vissa mål för sin politik eller att genomföra lagstiftning av visst innehåll. Däremot är åtagandena ofta inte tillräckligt konkreta eller precisa för att bilda underlag för en rättslig prövning av enskilda fall.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaren på de frågor som jag ställde i min interpellation om den europeiska sociala stadgan.

Den europeiska sociala stadgan intar en särställning bland Europarådets konventioner vid sidan av konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna. Tillsammans utgör dessa båda konventioner basen för skyddet av grundläggande fri- och rättigheter i Europarådsstaterna. Av de rättigheter som omfattas av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna återfinns de medborgerliga och politiska rättigheterna i den europeiska människorättskonventionen och skyddas alltså av det särskilda processsystem som byggts upp enligt konventionen. Brott mot de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna anses inte kunna beivras på samma sätt. De sociala rättigheterna har fått en egen reglering i den sociala stadgan, medan de ekonomiska och kulturella rättigheterna endast delvis skyddas av Europarådssystemet.

Min interpellation består av två frågor. Den första frågan rör det förhållandet att Sverige, som i samband med ratifikationen av stadgan år 1962 undantog 13 punkter som det inte ville bli bundet av, sedermera utvecklat lagstiftningen, så att Sverige numera borde kunna utsträcka sina åtaganden enligt stadgan ganska avsevärt.

Redan för två och ett halvt år sedan förklarade den dåvarande arbetsmarknadsministern Per Ahlmark som svar här i kammaren på en fråga av Frida Berglund att han räknade med att regeringen skulle vidta åtgärder för att

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Om Sveriges an-
slutning till Euro-
parådets sociala
stadga*

utsträcka ratifikationen så långt det är möjligt. Man fick då, herr talman, uppfattningen att detta var nära förestående. Nu har det förflutit i det närmaste två och ett halvt år. Jag tycker att detta på sätt och vis rimmar litet illa med regeringsförklaringen av år 1976, där Europarådsfrågorna ställdes i centrum. Det är dock, herr utrikesminister, glädjande att jag har fått det positiva svaret att något i denna riktning kommer att ske före sommaren.

Under mellantiden har dock Europarådets parlamentariska församling varit aktiv. Hösten 1977 anordnades i Strassbourg ett symposium om den sociala stadgan med parlamentariker och experter. Bl. a. medverkade från svensk sida Olof Palme, och i ett uppmärksammat anförande uttalade han sig för en förstärkning av den sociala omvårdnaden i Europa.

Vid detta möte tog diskussionen om en revision av stadgan och en utvidgning av dess rättighetskatalog fart. Frågan har sedan fullföljts av parlamentarikerförsamlingen, som i oktober förra året antog en av dess sociala utskott föreslagen rekommendation om tillämpning och revidering av den europeiska sociala stadgan.

Den bakomliggande tanken är att stadgan skall tjäna som en standard för europeisk socialpolitik och arbetsmarknadspolitik. Sedan den antogs, 1961, har sociallagstiftningen i Sverige och en rad andra Europarådsländer utvecklats så att stadgans minimikrav i många avseenden ter sig ganska efterblivna. Och vissa i dag självklara socialpolitiska mål är över huvud taget inte omnämnda i stadgan.

Under diskussionen i församlingen men kanske framför allt i det sociala utskottet har vi sagt oss att stadgan för att tjäna sitt syfte bör underkastas en revision vart femtonde eller tjugonde år, och det är alltså en sådan revision som nu bör utföras.

Den parlamentariska församlingens rekommendation innefattar förslag på fyra olika nivåer:

- skärpning av redan existerande standardkrav,
- införande av nya rättigheter,
- skärpning av kontrollförfarandet och
- intensifierad information om stadgans existens och innehåll.

Som exempel på föreslagna skärpningar av redan existerande standardkrav vill jag bara nämna att det föreslås att bestämmelsen om rätt till arbete bör kompletteras med en klausul om att regeringarna har skyldighet att föra en aktiv sysselsättningspolitik. Låt mig mer som en parentes, herr talman, säga att därest vi hade haft en sådan allmän klausul om skyldighet till en aktiv arbetsmarknadspolitik redan nu, så tror jag att vi från svensk sida hade haft betydligt större möjligheter att påverka regeringarna i Europa under de år då vi upplevt en stor sysselsättningskris i Europa.

Vidare föreslås i rekommendationen att minimitiden för årssemester bör ökas från två till fyra veckor. Den bestämmelse som nu existerar om särskilt skydd för mödrar bör förändras till att åtminstone delvis omfatta rätt till ledighet osv. för båda föräldrarna. Invandrarna föreslås i rekommendationen från församlingen få ett ökat skydd för sina rättigheter.

Av de nya rättigheter som föreslås bli införda i stadgan vill jag nämna bl. a.

arbetstagarnas rätt till medbestämmande, både i företagets beslutsprocess och när det gäller arbetsförhållandena, samt rätt till information om företagets ställning, finanser och planering. Rekommendationen innebär alltså ett första steg mot en ekonomisk demokrati.

Vidare föreslås införande av regler om jämställdhet mellan könen, om rätt till utbildning, rätt till anställning, bostad osv.

I sin rekommendation föreslår den parlamentariska församlingen vidare att systemet för kontroll av stadgans efterlevnad skall revideras. Den nuvarande övervakningsproceduren bör enligt rekommendationen skäpas så att den dels sker snabbare, dels effektiviseras. Bl. a. kan detta ske genom att den regeringskommitté som utför slutgranskningen förstärks med representanter för arbetstagare och arbetsgivare från vederbörande länder.

Församlingen föreslår även i sin rekommendation att ministerkommittén överväger inrättandet av en europeisk domstol för de sociala rättigheterna efter modell av den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Ett annat alternativ som förs fram är inrättandet av en ny avdelning inom domstolen för de mänskliga rättigheterna, en avdelning som får som speciell uppgift att syssla just med de sociala rättigheterna. Jag vill, herr talman, inte dölja att jag finner detta förslag värt all begrundan.

Även om det i många fall, som utrikesministern säger i sitt svar, otvivelaktigt är så att staternas åtaganden när det gäller de sociala och ekonomiska rättigheterna enligt den sociala stadgan ofta inte är tillräckligt konkreta eller precisa för att bilda underlag för en rättslig prövning av enskilda fall, borde det enligt mitt förmenande inte vara omöjligt att konstruera någon form av internationell övervakning. Kanske kan detta ske – och det vore intressant att få utrikesministerns synpunkter på det – genom inrättandet av en europeisk ombudsman, som ges till uppgift att påvisa bristande överensstämmelse mellan staternas åtaganden enligt stadgan och deras praktiska politik och rättstillämpning.

Den sista delen av Europarådsförsamlingens rekommendation rör önskemålet om ökad information om den sociala stadgan. Undersökningar har gett vid handen att kunskapen om den sociala stadgans existens och innehåll är skrämmande låg i de olika Europarådsländerna, även bland dem som yrkesmässigt borde ha anledning känna till den. Jag vågar uttala, herr talman, att förhållandet är exakt detsamma i vårt land. Jag tror inte heller att det är många av riksdagens ledamöter som har någon ingående kunskap om Europarådets Social Charter.

Jag medger att ansvaret för detta sakernas tillstånd måste fördelas mellan arbetsmarknadens parter och regeringarna och att även vi parlamentariker bär vår del av detta ansvar. Det ligger emellertid i konventionens natur att den inte blir effektiv, om den inte blir känd. Det är därför av vikt att inte minst regeringen lägger ned möda på att öka informationen om stadgan. Arbetet på ratificering av de återstående punkterna bör utnyttjas för ökad publicitet. Likaså bör det ges information kring arbetet på att revidera och modernisera stadgan.

I Sverige har vi som socialt och arbetsmarknadspolitiskt föregångsland ett

Tisdagen den
6 februari 1979

*Om Sveriges an-
slutning till Euro-
parådets sociala
stadga*

särskilt ansvar för att den sociala stadgan blir känd. Vi har även ett särskilt ansvar för att den hålls modern och att den har sådant innehåll, att den kan tjäna som europeisk standard. Vi kan från svensk sida inte ytterligare dra ut i årtal på ratifikationsproceduren.

På samma sätt är det angeläget att arbetet på att modernisera stadgan drivs på aktivt. För regeringens vidkommande innebär detta att den europeiska sociala stadgan prioriteras i alla de tre departement som är ansvariga, dvs. förutom UD även arbetsmarknadsdepartementet och socialdepartementet, och att deras verksamhet samordnas. Jag tycker inte att vi kan godta att arbetet försenas på grund av att andra uppgifter prioriteras. Om de internationella sekretariaten på de berörda departementen icke har den personella uppsättning som erfordras, ger jag uttryck för den förhoppningen att en förstärkning sker på denna punkt. Jag tycker att det är ett bra svar jag har fått av utrikesministern. Det är bra att det i svaret framhålls att man ser positivt på och anser det önskvärt att ifrågakvarande rättigheter förstärks och utvecklas, att man har uttalat sig för tanken på en revision av stadgan osv.

Jag vill bara säga att det är väsentligt att Sverige i ministerkommittén aktivt försöker påverka övriga europeiska länder att ställa sig bakom en revision och en modernisering. I Europarådskretsen bör Sverige uppfattas som pådrivare snarare än som eftersläntrare.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Låt mig först säga att jag beklagar att genomgången av de här olika punkterna som inte är ratificerade redan från början har tagit sin tid i den administrativa kvarnen. Men det är ganska många punkter, och en del av dem är komplicerade. Nu är i alla fall arbetet med detta i full gång. En tid har utsatts för remissvar från arbetsmarknadens parter, och den går ut den 13 mars. Som jag sade till herr Hugosson, är vi inställda på att klara av den här processen före sommaren.

När det gäller den andra punkten, frågan om revidering och modernisering av stadgan, är jag också enig med Kurt Hugosson – jag har inte på några punkter egentligen någon annan mening än den han har gett uttryck åt här – om att det är ett mycket viktigt arbete. Det är ofta så att man koncentrerar uppmärksamheten på de civila och politiska rättigheterna. De blir föremål för en omfattande publicitet, och de processer som förekommer inför Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, vare sig det gäller Cypern eller något annat land, har uppmärksammats väldigt mycket, medan det ofta är så att de sociala och ekonomiska rättigheterna kommer en smula i skymundan. Jag tror att Kurt Hugosson och jag är helt eniga om att det är olyckligt och att det är väl så viktigt att försöka sätta dem i centrum.

Kurt Hugosson talade om rätten till arbete och behovet av att föra en aktiv sysselsättningspolitik. För mig som företrädare för folkpartiet är det ingen svårighet att instämma i fråga om behovet av att inskräpa vikten av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Om man emellertid i en formulering i en social stadga skriver att länderna skall föra en sådan politik, kan man kanske ändå inte

---

Om Sveriges anslutning till Europarådets sociala stadga

känna full säkerhet för att de i Europarådet deltagande staterna kommer att föra en arbetsmarknadspolitik av exakt det slag som vi skulle vilja ha. Jag känner kanske en aning tvekan om hur pass effektiv en sådan bestämmelse är. Jag tror inte att man vid utformandet av dessa bestämmelser kommer att gå med på så vattentäta formuleringar att vi kommer att ha nytta av det. Men i fråga om riktningen är jag inte på något sätt oense med Kurt Hugosson.

Vad jag sade om att det kan vara svårt att i en domstol åstadkomma sanktioner och preciserade klagomålsförfaranden gäller naturligtvis vissa typer av rättigheter. Man kallar ju ofta sådana här rättigheter för programrättigheter. Om man har ett krav på att regeringar skall föra en politik som ger oss alla sysselsättning kan det naturligtvis vara svårt för den enskilde medborgaren att gå till kommissionen och säga: "Jag är arbetslös. Den politik förs inte som ger mig arbete." Det tror jag är en svår typ av sanktioner och domstolsförfarande.

Men med den lilla tveksamheten har jag ingalunda tagit avstånd från vad som är huvudriktningen i vad Kurt Hugosson säger. Jag tror att det finns en hel del andra rättigheter som är nog så preciserbara. Om man kan ena sig om att utsträcka minimitiden för semestrar från två till fyra veckor, går det utmärkt bra. Det är en preciserad rättighet. Jag är därför inte på något sätt av annan mening än Kurt Hugosson.

Vi skall gärna också vara pådrivande. Jag vill minnas att jag vid det enda möte med ministerkommittén som jag själv har deltagit i också aktivt och positivt uttalade mig till förmån för den här stadgan.

Jag skall till slut också gå herr Hugosson till mötes genom att säga att vi gärna också i det interdepartementala arbetet skall ägna denna fråga all den uppmärksamhet som herr Hugosson anser att den förtjänar.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag tycker det är bra att vi är överens i de här frågorna och jag är, som jag sade redan i mitt första anförande, glad för att jag har fått positiva svar.

Vi som arbetar som representanter i Europarådets parlamentariska församling har ju efter måttet av vår förmåga försökt påverka Europarådet och dess medlemsstater när det gäller just de här frågorna. Jag tror jag vågar påstå att det framför allt har varit genom påverkan från skandinavisk sida som vi i den sociala kommittén i Europarådet har fått till stånd att ett enhälligt utskott och en enhällig parlamentarisk församling har uttalat sig mycket positivt för en modernisering och revidering i den här riktningen. Därför har jag ansett det angeläget att understryka att det för parlamentarikerförsamlingens representanter är viktigt att Sverige i ministerkommittén på samma aktiva sätt försöker driva det här arbetet. Det är ju, herr talman, ganska skrämmande att år 1979 bara elva av Europarådets medlemsländer har ratificerat Social Charter.

Detta tycker jag också är ett uttryck för att det bör ske någonting för ökad efterlevnad, påverkan och effektivisering i Europarådsarbetet. Ministerkommittén bör aktivt påverka detta. Jag tror att huvudparten av Europarådets

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

Meddelande om fråga

medlemsstater i dag kan ratificera Social Charter med hänsyn till sin egen lagstiftning. Därför måste vi påverka maskineriet och trycka på. Eftersom Sverige är ett föregångsland i Europa när det gäller socialpolitiken och arbetsmarknadspolitiken bör vi också utnyttja den möjligheten i Europarådet och i dess ministerkommitté.

Jag är tacksam för den deklARATION som utrikesministern har gjort att så också blir fallet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1978/79:138 och 139

§ 17 Anmälades och bordlades

Motioner

1978/79:2160 av *Tage Adolfsson*

1978/79:2161 av *Kerstin Andersson* i Hjärtum och *Georg Pettersson*

1978/79:2162 av *Gösta Bohman m. fl.*

1978/79:2163 av *Einar Larsson m. fl.*

1978/79:2164 av *Svante Lundkvist m. fl.*

1978/79:2165 av *Gunnar Olsson* och *Grethe Lundblad*

1978/79:2166 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:85 med förslag till jordförvärvslag,
m. m.

§ 18 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 5 februari

1978/79:329 av *Eva Hjelmsström* (vpk) till kommunikationsministern om den framtida trafikpolitiken:

Skadeverkningarna av den hittills förda trafikpolitiken, främst i tätorterna, är alltmer uppenbara. De senaste rapporterna om blyförgiftningar är bara ett exempel på hur människor far illa av den ohämmade privatbilismen i våra städer. Vägverkets principer för medelstildelning till kommunerna tar uppenbarligen inga som helst miljömässiga hänsyn utan innebär snarast att bilarna ytterligare gynnas på kollektivtrafikens bekostnad.

Ett exempel på detta är den planerade högbron i Stockholm, en bro som kommer att kosta hundratals miljoner kronor och som kommer att leda till att ännu fler bilar tillåts förgifta och lemlästa barn och vuxna. Beslutet om högbron togs av kommunfullmäktige tvärtemot en mycket stark opinions önskemål och tvärtemot de riktlinjer som måste vara vägledande för den

framtida trafikpolitiken.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Anser statsrådet att investeringar som ensidigt gynnar ytterligare privatbilism i tätorter är i linje med de tankegångar som måste präglade en framtida trafikpolitik?

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 16.43.

In födem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 81

Tisdagen den
6 februari 1979

---

*Meddelande om
fråga*